

ПРОБЛЕМА СЕНСУ ЖИТТЯ В ФІЛОСОФСЬКИХ ВЧЕННЯХ

Доп. – Чабада В., ЕФ-63

Наук.кер. – канд. філос. наук, доц. Кочубей Н.В.

У житті сучасної людини поліфонічне поєднані сенси багатьох культур, що генерують смислову перспективу персонального, особистісного ставлення до життя, що досягається. Можливість і здатність осмислити навколишнє і своє життя з'являється у взаємодії індивіда із зовнішнім світом, у спілкуванні з іншими людьми і самим собою.

Людина осмислює (наділяє сенсами) все, що її оточує, а також власні дії, вчинки, моральне значення своєї діяльності — для самоствердження. На певному рівні оціально-психологічної зрілості особистості в структурі самосвідомості виникає потреба, задовільнення якої являє собою складне і необхідне завдання: осмислення буття людини і визначення сенсу власного життя, свого призначення, покликання.

Якщо звернутися до історії філософсько-етичного обґрунтування сенсу людського життя, то виявляється, що багато сучасних уявлень, теоретичних досліджень з цього питання в своїх обґрунтуваннях сходять до ідей минулого, наповнюючись конкретним змістом даного історичного часу, його культури.

Античні філософи стверджували, що сенс життя міститься в тих формах і засобах життєздійснення, які облагороджують, підносять людину над її природним існування. Розум, знання, здатність творити добро запобігають стихійній течії життя і упорядковують прагнення і цілі людини. Тому сенс життя вбачається в удосконаленні свого розуму, своїх прагнень і здібностей, як тих, що забезпечують вище благо.

Філософсько-релігійне розуміння сенсу життя в середні віки, яке потіснило антропоцентричні погляди античних філософів, зв'язало цінності життя людини з потойбічним, божественним світом і підкорило сенсожиттєвий вибір людини

волі Бога. Тепер сенс життя вбачався у служінні Всевишньому, подоланні в собі гріховності, моральному бутті заради досягнення Божої благодаті.

Епоха Відродження з новою енергією активізувала проблему обґрунтування сенсу життя реальної людини як творчої індивідуальності, яка здатна бути тим, ким бажає.

Питання про призначення людини, значимість її життя, сенс її діяльності незмінно ставить філософсько-етична думка Нового часу. Так, наприклад, І. Кант стверджує, що людина належить, перш за все, до світу умодосяжного, у зв'язку з чим добро, воля і обов'язок, пробуджені власним розумом, визначають, спрямовують і надають цінності людському життю.

Г. Гегель вважав призначення людини в тому, щоб підняти своє окреме існування до загальної природи, що, в свою чергу, пов'язано з опануванням досвіду роду людського, його культури, з прилученням до загальних духовних цінностей і суспільне значимої діяльності.

Отже, *сенс життя* можна визначити як стійку, домінуючу спрямованість моральної свідомості, що безпосередньо виявляється у соціальній діяльності особистості чи суспільної групи і має соціальну цінність. Сенс життя зумовлює провідні ціннісні орієнтації і стратегічні цілі як граничні підвалини вибору способу життя. Базою індивідуального вибору сенсу життя є відображення у свідомості людини об'єктивних основ людського буття, подолання суперечностей між вимогами суспільного ідеалу і змістом власної діяльності, суб'єктивними задумами і об'єктивними результатами і, нарешті, рівень розуміння і обґрунтування свого призначення і покликання.

Щастя — це вищий прояв реалізації сенсу життя особистості. Без усвідомлення сенсу людського буття неможливо зрозуміти, яким чином людина може бути щасливою.

В уявленнях про щастя перевагу має емоційний, почуттєвий бік моральної свідомості, що відбиває високий ступінь внутрішньої задоволеності людини всією своєю

життєдіяльністю чи окремими її моментами на основі самореалізації особистих потреб і здібностей, інтересів і цілей, бажань та ідеалів. Сократ говорив, що щастя — зовсім не радість, задоволення, воно — в іншому: у внутрішньому стані душі, у володінні чеснотами, головна з яких — справедливість. Мислитель був переконаний, що щасливим може бути тільки людина прекрасна душею, справедлива, та, чия душа не зачеплена злом, або, поступившись, прагне звільнитись від зла. Справжнє, істинне щастя — це турбота про свою душу, орієнтація на розум, істину і доброзичливість, прагнення завжди залишатися людиною, зберігати свою внутрішню гідність.

Платон також вважав, що щастя — добродійність, а найвища чеснота — справедливість. Саме вона — справедливість, є ключем до щастя, філософ знаходить справедливість у державі що об'єднує усіх індивідів у єдине ціле, що приборкує індивідуалізм у різних його проявах і здатна, за Платаном, забезпечити щастя. Але у Платона це щастя не особисте, а щастя цілого, держави.

Інших поглядів дотримувався Епікур: краса почуттєвої насолоди, захоплення життям — ось цінності людської душі, яка не вічна, вона розпадається, зникає у вічності, а щастя — явище земне, прижиттєве. Проте, наполягаючи на насолоді, Епікур на живу, яскраву стихію почуттів накладає заборони і норми розумного, стверджуючи, що, якщо жити розумно і морально, можна жити приємно. І йде далі. Блаженство і щастя — це шлях до свободи, звільнення від страхів, журби, страждань. Епікур виступив проти святого: він прагнув звільнити людину від страхів перед невідомим — волею Богів, Рокком, Долею — і відкрити шлях до віри в себе. Саме власна свобода від страхів, заборон робить людину щасливою. А щаслива людина не буде вершити зло.

Християнська релігія забороняла людині любов до самої себе, почуттєві радощі та задоволення. Земне життя короткочасне і завдання в нього інші: підготовка собі раю в іншому, тотойбічному світі, де і очікує щастя. Гуманісти Відродження, а слідом за ними — французькі матеріалісти повстали проти цієї

догми. Вони були свого роду продовжувачами ідей Епіку-ра, але їх світогляд був дітищем свого часу, де вихідною проблемою був пошук можливості сполучення особистих і суспільних інтересів, особистого і суспільного щастя. Вони вважали, що справа держави розсіяти ілюзії, створити ідеальні закони і досконале виховання, що спонукає до дійсного щастя.

Канта хвилювала антитеза: обов'язок — особисте щастя. Він розводить ці поняття, вважаючи, що щастя абсолютно вклоняється вигоді, користі, зраджує добро, тобто суперечить моральності. Найпрекрасніше в людині — служіння обов'язку, вірність йому всупереч пристрасті, успіху. За Кантом, щастя — це моральне щастя, воно дається людині за морально гідне життя.

Гегель зв'язує цю проблему з призначенням людини. Призначення людини як розумної, духовної істоти Гегель бачить у її здатності активно втручатися у зовнішні обставини, підкоряти їх собі, вільно обирати долю, прилучатись до світу людської культури. На цьому шляху людина стикається з безліччю суперечностей, але розум дозволяє не ховатись від них, а переборювати. Щастя пробивається крізь муки і страждання, воно активно, діяльно працює для свого здійснення.

Виведення формули щастя — класична філософська проблема. Множинні спроби реалізації теоретичних схем загального щастя не завершувались успіхом. Нові теоретичні схеми не відповідали потребам більшості. Філософська формула щастя передбачає щастя нелегке, важке, можливість бути щасливим за будь-яких умов життя і приписує тому, хто бажає щастя, остерігатися зовнішніх благ, обмежувати свої потреби, уникати задоволень. Повсякденні ж уявлення про щастя, навпаки, сподіваються на вдачу, щасливий збіг обставин, на досягнення всього, до чого притягує і чого хотілося б мати. Розуміння щастя одного індивіда не співпадає із розумінням іншого.

Безперечно, щастя — це стан душі. Л. М. Толстой чудово зазначив, що щастя не в тому, щоб робити завжди, що хочеш, а

в тому, щоб хотіти того, що робиш. Очевидно, перше, що обумовлює щастя, це здатність до його відчуття. Бути щасливим — означає бути самим собою, усвідомлювати себе у стані задоволеності життям, окремими його актами, досягненням поставленої мети тощо, що, у свою чергу, є ознакою глибини і талановитості особистості, тобто здатності бути щасливим. Сене життя, щастя, обов'язок — це результати ціннісного засвоєння складних зв'язків, суперечностей, сутностей соціокультурних реалій, в яких відбивається моральне ставлення до людини. Відображуючи специфіку буття, творчості і стосунків суспільної людини, вони несуть у собі інформаційне і спонукаюче навантаження, яке орієнтує людську свідомість на вироблення моральних форм життя.

ПРОБЛЕМА ЖИЗНИ ПОСЛЕ СМЕРТИ

Докл. — Шевченко А., ЕФ-63

Науч.рук. — канд. філос. наук, доц. Кочубей Н.В.

Из вопросов одинаково интересных для науки, философии, религии, литературы, самый, быть может, важный и безнадежный, что такое жизнь? На эту тему написано множество работ, трудов, исследований, произведений. Каждая наука, и тем более каждое философское, литературное или религиозное учение предлагает свои варианты объяснений. Складывается впечатление, что ни одно из толкований сути жизни не будет убедительным до тех пор, пока не удастся постичь смысл смерти.

По статистике средний возраст жизни людей 70 лет. И то не все доживают до этого возраста. Да и не все время мы отдаем самой жизни — **23 года** проводим во сне, **10 лет** — безрассудное и безмятежное детство, **10 лет** — учеба. $70 - (23 + 10 + 10) = 27$. **27 лет** нам отдается на жизнь. Мало? Я так тоже считаю. Но, и те самые 27 лет жизни мы зачастую проводим впустую — так, словно смерти никогда не будет. Но она неизбежно приходит и попирает все, чему мы поклонялись в этом мире — красоту,